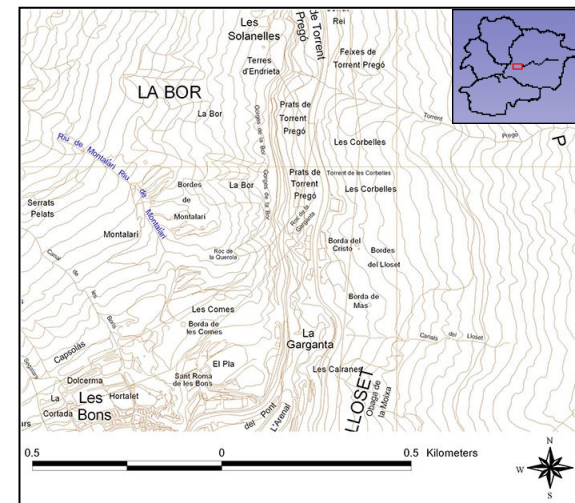
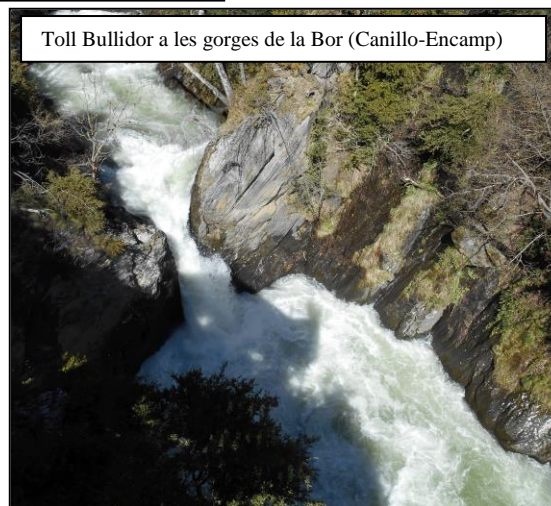


TOPÒNIM: GORGES DE LA BOR, FORAT DE LA BOR, LA BOR
Parròquia d'Encamp-Canillo (Principat d'Andorra)

COORDENADES: 538614,249 / 27602,445

FITXA



DESCRIPCIÓ FISIogrÀFICA: Les Gorges de la Bor (també la Garganta) es situen entre Encamp i Meritxell, corresponen amb un congost estret per on discorre actualment el riu Valira d'Orient i és herència d'una antiga gorja subglacial. Enmig d'aquestes gorges hi ha el Toll Bullidor, un toll on, en època de desglaç o fortes precipitacions, l'aigua presenta un règim turbulent i molt sorollós, donant una aparença de bullir-hi: http://www.canillo.ad/files/1584-2-id_mediambient_imatge/cami_del_toll_bullidorG.jpg

ETIMOLOGIA: El topònim Bor apareix igual a la comarca de la Cerdanya com a nom d'un poble i d'una cova (una fou); en aquest cas Coromines (*OnCat*) indica que “*en efecte, sembla fora de dubte que aquí tenim un nom preromà*”; així mateix, afegeix que “*el que ha donat nom al poblet és certament el notabilíssim accident espeleològic de la Fou de la Bor: cavorca damunt del poblet, per on s'abocava un grandios deversall d'aigua subterrània*”. Ell mateix també ressalta que “*té un seguit de restes toponímiques, en altres terres: Itàlia 'burro, burrone' 'barranc encinglerat' mot viu encara com apel·latiu. I en altres comarques nostres, BORRÓ el gran congost encinglerat te. Sales de Llierca (al nord de Totellà), paral·lel a l'O. de la vall de Maià, al peu occidental del massís de la M. de Déu del Mont. I un altre Borró val., te. Ròtova de Gandia, que ja figura en el Rept., com alqueria Borro en donacions de l'any 1249: a la sortida d'una vall abarrancada. En fi, aglutinant-se-li la 'a' de l'article femení, va sortir-ne el gascó comenger 'abòr' (pron. En part amb '-r' muda) amb el sentit de 'congost', del qual he fet article en el PVArcGc. En aquest la base és BORR- amb 'o' oberta mentre que Bor i l'it. Borro/borrone suposen BORRE, -RRU (o bé Ū breu) en base etimològica. Sobre Borró i els italians fem art. Especial*”. Llavors assenyala que “*podríem suposar, que hi hagués una declinació llatina BURRO nomin. (>Bor, Abò i it. Burro), cas oblic BURRONE > it. Burrone (...)* També podríem imaginar tenint en compte el deversall d'aigua, que es tracti d'arrel bascoide IBO- 'riu, ribera' (la de IBAI i IBAICA > veiga, vega, Baigorri, IBARR > Ibarra, Ivars, etc.), amb omisió de la I- amovible ibero-basca, com Bai-gorri, o gc. Bon/ arag. Ibón, i en els noms que hem tractat a l'article Boldís, i que reprendrem a Bosia. Llavors en BORR- tindríem el parió de NL segarrenc Ivorra, on veiem la I- amovible mantinguda i l'article basc –a afegit a la fi del nostre Borr. Una cosa no és incompatible amb l'altra, atès el gran nombre de punts obscurs que resten en el nostre tenebrós coneixement del paleo-basco-ibèric. Així, doncs, 'La Fou de la Bor' seria en el fons una duplicació tautològica, a la manera del sicilià-aràbic 'Mon-gibello'. D'altra banda, dins de l'entrada BORRÓ (Coromines, OnCat) assenyala de l'italià antic dialectal *borro* 'camí o coma aixaragallada pels aiguats' i “*el caràcter primitiu, pro-ètnic de tot això, es nota també per la multiforme alternança de vocals, i de les dues menes de R (r / rr)*. Car, junt amb la rr de l'italià *burrone* i *borro*, hi ha la –r- de l'italià dantesc *burella* 'cova' (95b20), Bologna *burion* 'barrancada', gall-port. *Buraco*, gall. *Bura* 'forat'. El grec φάραγξ, -Υος 'precipici, ribast, abisme' < BHARANG- té al costat seu el sorotàptic BARRANKO- (DECH I, 523, i DECat I); i junt amb aquest una variant BARRENKO- que ha donat llgd., prov. i ross. (N.) *barrenc* 'avenc', 'abisme'. (...) En definitiva queda sòlidament demostrada la soca del passat llunyà del Borró doble de la nostra toponímia”.

D'altra banda, destaquem que Ibarretxe (2012: 156) assenyala l'existència de les onomatopeies basques *bor-bor* i *bur-bur* utilitzades justament per designar l'ebullició de l'aigua.

ALTRES TOPÒNIMS SIMILARS I TAUTOLOGIES: A Canillo també hi ha el riu de la Bor. En altres indrets trobem topònims que contenen /borr-/ que coincideixen amb la presència de brolladors, salts d'aigua o tolls: Borredà (Berguerdà) amb un toll i un salts d'uns 20 metres, 4 fonts de la Bordonera (Coll de Nargó-Organjà, Conca de Dalt; a l'obaga de Baiarri-a prop del congost de Collegats; i aigües amunt de Núria-sota el pic del Segre).

CODI: BOR-